

ANMELDELSE DANSK OVERBYGNING 7. jan. 2019 | kl. 07:13 - Folkeskolen nr. 02 2019

Vejen bag om de falske nyheder

Af: Janus Neumann

Forfatter Trine May er gået sammen med sine to sønner om at hjælpe de store elever til at navigere i en verden af fake news. Det slipper de rigtig godt fra. Bogen er overskuelig og berigende.

Fakta

Titel

Fake news

Forfatter

Trine May, Frederik May, Jonatan May

Pris

211,25

Sider

88

Forlag

Dansk lærerforeningen

Uden at skulle lyde alt for hellig må det være en af vores største opgaver som lærere at hjælpe vores elever til at forstå den hyperkomplekse virkelighed, de lever i. Ikke fordi det drejer sig om at ynke børn og unge. De er ret kompetente i mange ting, når det kommer til stykket, men når opmærksomheden rettes mod børn og unges brug af medier, kan man til tider blive noget bekymret. Særligt fordi man i de store klasser kan opleve en foruroligende ukritisk tilgang til medier, nyheder og virkeligheden uden for skolen.

Med fare for at blive beskyldt for brug af klichéer vil jeg påstå, at behovet for kritisk sans aldrig har været større, og derfor er bogen "Fake news" af Trine, Frederik og Jonatan May en rammende og vigtig udgivelse at starte 2019 med. Trekløveret har skrevet en brugbar og tilgængelig bog, der på indsigtfuld pædagogisk vis tager de store rødder med ind i de falske nyheders stormomsuste univers og præsenterer dem for grundlæggende begreber, der styrker dem i deres forståelse og kritiske forudsætninger for ikke at æde alle nyheder og meninger rå.

Bogen indledes med et uddrag fra en tale af John F. Kennedy, der peger på vigtigheden af at skelne mellem retorik og realiteter og ikke falde for fristelsen til tilsyneladende hurtige og enkle løsninger på verdens problemer. Et samtids- og forsyn, man bør lade stå et øjeblik.

I det videre arbejde kommer eleverne omkring centrale begreber som gatekeepere, trolling og ekkokamre, og hvis man ikke som lærer er helt med på essensen af disse begreber, vil en hurtig gennemlæsning af bogen gøre en helt skarp. Fælles for begreberne er nemlig, at de ikke på nogen måder er svære, men tværtimod let genkendelige for langt de fleste lærere og elever. Vi vidste måske bare ikke, at disse begreber fandtes, eller hvad de dækkede over.

Lad os her se på et par eksempler, der fangede min interesse: For det første faldt jeg over "ekkokamre", hvilket betegner mængden af chatfora, der udgiver sig for at være debatterende, men hvor brugerne i virkeligheden er bemærkelsesværdig enige i deres synspunkt om dette og hint. Brugere opsøger ekkokamre for at blive overbeviste om, at de har ret i deres antagelser, for prøv bare at se, hvor mange likes de får, og hvor mange der er enige med dem. Så mange mennesker kan ikke tage fejl. Eller kan de? I værste fald kan sådanne fora have en radikaliserende virkning på brugeren.

I forlængelse af hver begrebsafklaring følger eksemplariske artikler og elevøvelser, hvor eleverne kan konstatere, hvilke mekanismer og dynamikker der gør sig gældende i for eksempel et ekkokammer. Det hænger sammen et langt stykke hen ad vejen, men nogle af vejledningerne til øvelserne bliver for kringledede, og det bliver en smule svært at gennemskue, hvordan øvelserne udføres i praksis. Det er ikke et gennemgående problem, men optræder sporadisk.

Et andet yderst interessant begreb er fifty/fifty-journalistik, der beskriver den debat, hvor alle udsagn er lige gyldige, uanset om de bygger på reel viden og evidens eller blot en mavefornemmelse. Denne form for debat udgiver sig for at være fair, men sandheden afhænger på alle måder af øjnene, der ser, og det er ikke tilladt at tilbagevise et argument med bedre viden. Debatten bliver utroværdig.

Man fristes til at sende en knap så kærlig tanke til vores alt for nærværende krænkelsekultur, hvor enhver følelse eller fornemmelse rangerer fuldt på højde med sund fornuft og virkelig viden. Alt har lige plads, og fifty/fifty-journalistikken er med til at styrke den deraf følgende forplumrede debat. Det er ganske enkelt blevet for let at tude sig til indflydelse.

Eleverne lærer her at vurdere modsatrettede argumenters troværdighed og saglighed. En i enhver henseende vigtig kompetence.

Familien Mays bog udgives ganske vist af Dansk Lærerforening, men man bør også overveje bogen i samfundsfagligt øjemed. Et tværfagligt forløb om kildekritik ligger lige til højrebænet, for fake news er ikke bare et relevant område ved danskeksamen, men også til prøven i samfundsfag.

Særligt hæfter jeg mig ved, at et fordybelsesområde med fake news vil åbne op for virkelig dybtgående analytisk arbejde. Eleverne får her mulighed for at arbejde med nye analysebegreber, der kan være med til at ruske lidt op i de gamle, til tider temmelig fortærskede fordybelsesområder. I øvrigt vidner det korte prøveafsnit om en forfatter, der kender prøvens både skrevne og uskrevne regler. Der lyses ikke af fra ministeriets hjemmeside, men overleveres reel erfaring. Det kan vi lide!

Sammen med ordliste og kortfattet lærervejledning er dette med til at runde en relevant og i øvrigt layoutmæssigt indbydende bog af med en lyst til at sætte de falske nyheder på dagsordenen i både dansk og samfundsfag. Vores unge mennesker har brug for en håndsrækning i den veritable strøm af nyheder, der hamrer ned over dem hver dag i et virvar af trolde, ekkoer og kirsebær.

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk